

Projekt podstawy programowej dla liceum ogólnokształcącego i technikum

PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO DLA CZTEROLETNIEGO LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO I PIĘCIOLETNIEGO TECHNIKUM

Ogólne cele kształcenia i wychowania

Kształcenie ogólne w liceum ogólnokształcącym i technikum wspiera wszechstronny rozwój uczniów w sferze poznawczej, społecznej, emocjonalnej, etycznej i fizycznej oraz wspomaga ich w pełnej realizacji potencjału w życiu dorosłym – zarówno jako jednostek, jak i członków wspólnoty. Kształcenie przygotowuje uczniów do skutecznego i odpowiedzialnego funkcjonowania w rodzinie, społeczeństwie i na rynku pracy.

Kształcenie sprzyja rozwijaniu postawy dbania o dobro wspólne w poszanowaniu tradycji i kultury narodowej oraz innych kultur.

Kształcenie ogólne w liceum ogólnokształcącym i technikum stanowi kontynuację kształcenia ogólnego realizowanego w szkole podstawowej. Realizuje te same cele, rozwija je i pogłębia w sposób dostosowany do wieku, potrzeb oraz etapu rozwojowego uczniów.

Celem kształcenia ogólnego w liceum ogólnokształcącym i technikum jest:

- 1) rozwijanie kompetencji fundamentalnych – językowych, matematycznych, cyfrowych i ruchowych – niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania w życiu osobistym, społecznym i zawodowym;
- 2) budowanie wiedzy jako spójnego systemu pojęć, teorii i modeli, który pozwala rozumieć i dalej poznawać otaczający uczniów świat;
- 3) rozwijanie kompetencji przekrojowych – poznawczych, społecznych i osobistych, które pozwalają samodzielnie i odpowiedzialnie funkcjonować w zmieniającym się świecie;

- 4) wzmacnianie sprawczości w realizacji zamierzonych celów, w tym w procesie uczenia się i rozwoju oraz w braniu odpowiedzialności za własne działania i ich wpływ na siebie i innych;
- 5) przygotowywanie do dokonywania odpowiedzialnych wyborów etycznych w odwołaniu do wartości;
- 6) przygotowywanie do podejmowania świadomych decyzji dotyczących dalszego uczenia się i drogi zawodowej.

W technikum kształcenie ogólne wspiera kształcenie w zawodach. Zapewnia właściwe przygotowanie uczniów do pracy oraz dalszego uczenia się. Ponadto kształcenie ogólne w technikum wzmacnia zdolność uczniów do podejmowania wyzwań wynikających z dynamicznych zmian na rynku pracy.

I. Rozwijanie kompetencji fundamentalnych

Kompetencje fundamentalne stanowią podstawę procesu edukacji i uczenia się przez całe życie. Umożliwiają rozwój osobisty, adaptację do zmian oraz odpowiedzialne uczestnictwo w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym.

Tworzenie warunków do rozwijania kompetencji fundamentalnych uczniów jest wspólnym zadaniem wszystkich nauczycieli. To proces ciągły, realizowany przez cały okres nauki w szkole, w ramach wszystkich przedmiotów oraz międzyprzedmiotowo.

Do kompetencji fundamentalnych należą:

- 1) kompetencje językowe, tj. zdolność skutecznego komunikowania się w mowie i piśmie; kompetencje te obejmują umiejętność rozumienia wypowiedzi ustnej oraz czytanego tekstu literackiego i nieliterackiego, analizowania oraz przetwarzania informacji, formułowania własnej wypowiedzi ustnej i pisemnej w sposób zrozumiały dla odbiorcy i dostosowany do sytuacji;
- 2) kompetencje matematyczne, tj. zdolność do rozumowania matematycznego oraz wykorzystywania pojęć i narzędzi matematyki w różnych obszarach działalności, w tym także w praktyce; kompetencje te obejmują znajomość i rozumienie pojęć, procedur oraz idei matematycznych i dokonywanie obliczeń oraz szacunków,

rozumienie i przetwarzanie informacji podawanych w formie danych, procentów czy wykresów oraz umiejętność stosowania matematyki w różnych sytuacjach życiowych;

- 3) kompetencje cyfrowe, tj. zdolność celowego, skutecznego, krytycznego, bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z technologii cyfrowych w uczeniu się i sprawnym funkcjonowaniu w społeczeństwie; kompetencje te obejmują stosowanie myślenia komputacyjnego (w szczególności metod informatycznych) w rozwiązywaniu problemów z różnych dziedzin oraz umiejętność pozyskiwania i analizowania informacji w środowisku cyfrowym;
- 4) kompetencje ruchowe, tj. zdolność świadomego wykorzystywania i rozwijania własnego potencjału ruchowego jako podstawy aktywnego oraz zdrowego stylu życia; kompetencje te obejmują umiejętność planowania, podejmowania, monitorowania i oceniania aktywności fizycznej oraz kształtowania zdrowych nawyków w codziennym funkcjonowaniu.

Rozwijanie kompetencji językowych i matematycznych powinno być prowadzone zgodnie ze strategią stopniowego osiągnięcia biegłości (ang. *mastery learning*). Kluczowym elementem tej koncepcji jest indywidualizacja procesów uczenia się i nauczania przez dostosowanie tempa i metod do potrzeb uczniów oraz bieżące monitorowanie postępów. Decyzja o przejściu do kolejnego kroku w rozwijaniu kompetencji językowych i matematycznych powinna opierać się na pewności, że uczeń opanował prostsze umiejętności na wystarczającym poziomie i jest gotowy do ich pogłębiania.

Poziom wstępny kompetencji językowych i matematycznych uczniowie powinni osiągnąć po pierwszym roku nauki w liceum ogólnokształcącym i technikum. Za docelowy poziom rozwoju kompetencji językowych i matematycznych dla większości uczniów na zakończenie nauki w liceum ogólnokształcącym i technikum uznaje się poziom oczekiwany. Uczniom szybciej nabywającym kompetencje językowe i matematyczne należy stwarzać warunki do ich pogłębiania przez oferowanie zadań wymagających głębszej i bardziej złożonej analizy. Natomiast uczniom, którzy na koniec pierwszego roku nauki nie osiągnęli poziomu wstępnego, należy zapewnić wsparcie umożliwiające im jego osiągnięcie.

Tabela nr 1

Poziom wstępny i oczekiwany kompetencji językowych w liceum ogólnokształcącym i technikum

Kompetencje językowe		
kompetencje	poziom wstępny (po pierwszym roku nauki)	poziom oczekiwany (na zakończenie nauki)
1. Odbiór wypowiedzi (czytanie i słuchanie). Uczeń:	1) samodzielnie czyta zróżnicowane gatunkowo teksty o urozmaiconej składni i z poszerzonym zasobem leksykalnym; 2) analizuje tekst, znajduje w tekście informacje ukryte, porównuje treści zawarte w tekstach powiązanych ze sobą tematycznie, hierarchizuje informacje, wyjaśnia sens wypowiedzi o charakterze niejednoznacznym; 3) rozpoznaje i porównuje stanowiska i postawy nadawców różnych komunikatów, w tym ich dążenie do wywierania wpływu na odbiorców; 4) odczytuje sens tekstu, odnosząc go do własnego doświadczenia i podstawowych	1) samodzielnie czyta zróżnicowane gatunkowo i stylistycznie teksty o urozmaiconej składni i z poszerzonym zasobem leksykalnym; 2) interpretuje tekst, rekonstruuje jego sens na różnych poziomach (dosłownym, metaforycznym, ideowym), w odniesieniu do akapitu, fragmentu, całości; 3) krytycznie ocenia wiarygodność i intencje nadawcy, konfrontuje różne punkty widzenia na ten sam temat, formułuje własną, uzasadnioną ocenę tekstu; 4) odczytuje sens tekstu w szerokim kontekście, wykorzystując elementy analizy funkcjonalnej.

Kompetencje językowe		
kompetencje	poziom wstępny (po pierwszym roku nauki)	poziom oczekiwany (na zakończenie nauki)
	kontekstów, w tym kulturowego, społecznego i historycznego.	
2. Tworzenie wypowiedzi (pisanie i mówienie). Uczeń:	1) samodzielnie tworzy rozbudowane, spójne wypowiedzi (ustne i pisemne), z jasnym przekazem, zgodne z wymaganiami gatunku, w logiczny sposób uzasadnia swoje stanowisko, uwzględniając w komunikacji punkt widzenia i potrzeby odbiorcy; 2) swobodnie prowadzi dialog na różnorodne tematy (również abstrakcyjne); 3) świadomie stosuje środki retoryczne dla wzmocnienia siły perswazji lub ekspresji wypowiedzi, dostosowując je do sytuacji komunikacyjnej.	1) samodzielnie tworzy rozbudowane, spójne wypowiedzi (ustne i pisemne), z jasnym przekazem, zgodne z wymaganiami gatunku, w logiczny, wieloaspektowy i pogłębiony sposób uzasadnia swoje stanowisko, uwzględniając w komunikacji punkt widzenia i potrzeby odbiorcy; 2) swobodnie prowadzi dialog na różnorodne tematy (również abstrakcyjne) i w różnych sytuacjach, także akademickich; 3) świadomie i celowo stosuje środki stylistyczne i retoryczne dla wzmocnienia siły perswazji, ekspresji wypowiedzi lub wartości artystycznej

Kompetencje językowe		
kompetencje	poziom wstępny (po pierwszym roku nauki)	poziom oczekiwany (na zakończenie nauki)
		przekazu, dostosowując je do sytuacji komunikacyjnej.
3. Sprawność językowa. Uczeń:	1) stosuje w swoich wypowiedziach ustnych i pisemnych zasady poprawności językowej, posługuje się różnorodnymi strukturami gramatycznymi, na ogół zachowuje poprawność ortograficzną i interpunkcyjną; 2) posługuje się bogatym słownictwem (w tym frazeologią, terminologią przedmiotową oraz podstawowym słownictwem abstrakcyjnym), unika powtórzeń; 3) rozpoznaje najważniejsze konteksty komunikacyjne i dostosowuje do nich sposób wypowiedzania się w mowie i piśmie.	1) stosuje w swoich wypowiedziach ustnych i pisemnych zasady poprawności językowej, celowo posługuje się złożonymi strukturami gramatycznymi, zachowuje poprawność ortograficzną i interpunkcyjną, dokonuje świadomej redakcji i korekty własnych wypowiedzi; 2) świadomie i celowo posługuje się bogatym, zróżnicowanym i precyzyjnym słownictwem, obejmującym frazeologię, terminologię specjalistyczną oraz słownictwo abstrakcyjne i wartościujące; 3) rozpoznaje różnorodne konteksty komunikacyjne oraz elastycznie i adekwatnie dostosowuje do nich sposób

Kompetencje językowe		
kompetencje	poziom wstępny (po pierwszym roku nauki)	poziom oczekiwany (na zakończenie nauki)
		wypowiadania się w mowie i piśmie.

Tabela nr 2

Poziom wstępny i oczekiwany kompetencji matematycznych w liceum ogólnokształcącym i technikum

Kompetencje matematyczne		
kompetencje	poziom wstępny	poziom oczekiwany
1. Używanie narzędzi matematycznych. Uczeń:	1) wykonuje obliczenia arytmetyczne i algebraiczne oraz upraszcza je, korzystając z własności działań; 2) korzysta z własności figur geometrycznych płaskich i przestrzennych; 3) interpretuje zależności między wielkościami opisywanymi wzorem, w tym proste zależności funkcyjne; 4) modyfikuje wzory i wyjaśnia zależności między zmiennymi w nich występującymi.	1) posługuje się różnymi formami opisu zależności funkcyjnej; 2) przy rozwiązywaniu problemów łączy narzędzia matematyczne pochodzące z różnych działów.

Kompetencje matematyczne		
kompetencje	poziom wstępny	poziom oczekiwany
2. Korzystanie z informacji. Uczeń:	1) posługuje się informacjami pochodzącymi z kilku źródeł i podanymi w różnej formie; 2) porównuje informacje opisujące tę samą prostą zależność funkcyjną na dwa sposoby: wzorem i wykresem.	posługuje się wiedzą matematyczną do analizy i weryfikacji informacji.
3. Rozwiązywanie zadań. Uczeń:	1) dobiera procedury matematyczne do rozwiązywanego problemu; 2) buduje dobrze zaplanowane strategie prowadzące do rozwiązania także kilkuetapowego problemu; 3) wykorzystuje narzędzia i modele matematyczne do opisu i interpretacji zagadnień z różnych dziedzin oraz wskazuje ograniczenia używanych modeli.	1) buduje dobrze zaplanowane strategie prowadzące do rozwiązania złożonych problemów; 2) analizuje różne sposoby rozwiązania problemu; 3) ocenia sensowność otrzymanego rozwiązania problemu.
4. Rozumowanie i argumentacja. Uczeń:	1) prowadzi kilkuetapowe rozumowania i przedstawia argumenty	1) posługuje się metodą uzasadniania nie wprost;

Kompetencje matematyczne		
kompetencje	poziom wstępny	poziom oczekiwany
	uzasadniające ich poprawność, odwołując się przy tym do wiedzy matematycznej i języka matematycznego; 2) w argumentacji używa przykładów obalających rozważaną hipotezę.	2) prowadzi rozumowania warunkowe – rozbija argumentację na części, przyjmując dodatkowe, dopełniające się warunki; 3) ocenia poprawność przeprowadzonego rozumowania.

II. Budowanie wiedzy

Budowanie wiedzy w liceum ogólnokształcącym i technikum polega na systematycznym rozwijaniu wszystkich jej wymiarów: faktograficznego, pojęciowego, proceduralnego oraz metapoznawczego.

Wiedza nie jest rozumiana jedynie jako zbiór informacji do zapamiętania i odtwarzania, lecz jako zasób tworzony i przekształcany w procesie aktywnego uczenia się, w którym uczniowie rozwijają rozumienie zjawisk, pojęć i procesów na podstawie różnych źródeł informacji i w interakcji z innymi osobami.

Proces kształcenia obejmuje:

- 1) opanowanie rzetelnej wiedzy faktograficznej;
- 2) rozumienie struktur pojęciowych i modeli wyjaśniających rzeczywistość;
- 3) rozwijanie umiejętności stosowania wiedzy w sytuacjach problemowych i nowych kontekstach;
- 4) kształtowanie refleksyjnej postawy wobec własnego uczenia się.

Rozwijanie rozumienia zjawisk, pojęć i procesów odbywa się przez integrowanie wiedzy z różnych dziedzin, dostrzeganie jej całościowego charakteru oraz wykorzystywanie jej w praktyce. W procesie kształcenia uczniowie uczą się dostrzegać powiązania między

dziedzinami wiedzy, co sprzyja jej transferowi – wykorzystywaniu jej w nowych kontekstach oraz w różnych dziedzinach życia. Budowanie wiedzy z różnych dziedzin stanowi podstawę rozwijania kompetencji poznawczych: rozwiązywania problemów, krytycznego i kreatywnego myślenia.

Funkcjonowanie w świecie wymaga jednocześnie rozumienia wielości punktów widzenia oraz różnych perspektyw interpretowania tych samych zjawisk i procesów. Dlatego w procesie budowania wiedzy szkoła wspiera uczniów w rozwijaniu otwartości poznawczej, gotowości do dialogu oraz racjonalnej tolerancji wobec odmiennych poglądów i interpretacji. Istotnym elementem tego procesu jest rozwijanie rozumienia roli wiedzy naukowej oraz budowanie zaufania do nauki jako jednego z najważniejszych sposobów poznawania i wyjaśniania świata.

Pierwszy rok nauki w liceum ogólnokształcącym i technikum, zwany dalej „rokiem bazowym”, stanowi pomost między II a III etapem edukacyjnym. W tym czasie szkoła w szczególności wspiera uczniów w pogłębianiu i porządkowaniu wiedzy oraz umiejętności zdobytych w szkole podstawowej, w rozwijaniu kompetencji fundamentalnych oraz w kształtowaniu sposobów uczenia się adekwatnych do nowych wymagań i rosnącej samodzielności.

Służy temu wyodrębnienie w podstawie programowej poszczególnych przedmiotów nauczanych w pierwszym roku nauki, z wyjątkiem języka obcego nowożytnego i przedmiotów realizowanych w wymiarze jednej godziny w ramach całego III etapu edukacyjnego, treści nauczania – wymagań szczegółowych dotyczących wiedzy i umiejętności realizowanych w roku bazowym. Odnoszą się one do podstawowej wiedzy i kluczowych umiejętności przedmiotowych, niezbędnych do kontynuacji uczenia się w kolejnych latach kształcenia, w tym w zakresie rozszerzonym. W roku bazowym uczniowie zapoznają się ze specyficznymi dla przedmiotu sposobami rozwiązywania problemów oraz nabierają biegłości w posługiwaniu się językiem i metodami badawczymi właściwymi dla przedmiotu, umożliwiającymi samodzielną analizę i interpretację zjawisk.

Pierwszy rok nauki to czas dla ucznia na rozpoznanie własnych zainteresowań, uzdolnień i potrzeb edukacyjnych. Sprzyja wzmocnieniu motywacji ucznia, sprawczości oraz odpowiedzialności za własny rozwój. Przygotowuje tym samym do bardziej świadomego wyboru przedmiotów, których uczeń uczy się w kolejnych latach w zakresie rozszerzonym. Stanowi także szansę na wyrównywanie ewentualnych różnic.

III. Rozwijanie kompetencji przekrojowych

Kompetencje przekrojowe to zdolności do samodzielnego, odpowiedzialnego i refleksyjnego działania w różnych sytuacjach życia codziennego (osobistego, społecznego i zawodowego) z wykorzystaniem wiedzy, umiejętności i postaw rozwijanych w szkole i poza nią. Kompetencje przekrojowe wspierają rozwój dojrzałej tożsamości, autonomii w myśleniu i działaniu oraz gotowości do podejmowania różnych ról w dorosłym życiu.

Tworzenie warunków do rozwijania kompetencji przekrojowych uczniów jest wspólnym zadaniem wszystkich nauczycieli. To proces ciągły, realizowany przez cały okres nauki. W liceum ogólnokształcącym i technikum odbywa się w ramach wszystkich przedmiotów (w tym zajęć z zakresu kształcenia zawodowego w technikum), międzyprzedmiotowo, a także w ramach realizacji zadań wychowawczo-profilaktycznych szkoły.

Sposób i zakres rozwijania kompetencji przekrojowych wynika ze specyfiki poszczególnych przedmiotów. Opisane poniżej kompetencje są uwzględnione w treściach nauczania – wymaganiach szczegółowych dotyczących wiedzy i umiejętności, doświadczeniach edukacyjnych oraz warunkach i sposobie realizacji poszczególnych przedmiotów.

Do kompetencji przekrojowych należą:

- 1) kompetencje poznawcze, w tym:
 - a) rozwiązywanie problemów, tj. zdolność poszukiwania i realizacji pomysłów, które umożliwią osiągnięcie zamierzonego celu, w tym przez zastosowanie działań wykraczających poza rutynę; kompetencja ta obejmuje analizę problemu, identyfikowanie rozwiązań i ich ocenę, zastosowanie wybranego rozwiązania oraz reagowanie na zmiany,
 - b) krytyczne myślenie, tj. zdolność oceny informacji w celu wyciągania racjonalnych wniosków, unikania uproszczeń, stereotypów, błędów poznawczych, manipulacji i uprzedzeń; kompetencja ta obejmuje gromadzenie, analizę i syntezę informacji, wnioskowanie i wykorzystywanie informacji oraz rozpoznawanie manipulacji,

- c) kreatywne myślenie, tj. zdolność tworzenia nieszablonowych i wartościowych pomysłów; kompetencja ta obejmuje rozwijanie własnej ciekawości, myślenie abstrakcyjne, kreowanie pomysłów i ich udoskonalanie oraz wytrwałość twórczą;

2) kompetencje społeczne, w tym:

- a) współpraca, tj. zdolność działania w grupie, która opiera się na wzajemnym szacunku, konstruktywnym podziale ról i wspólnym osiągnięciu celów; kompetencja ta obejmuje budowanie relacji wokół celów, efektywną komunikację, przyjmowanie roli dostosowanej do sytuacji, wspólne podejmowanie decyzji oraz harmonizowanie współpracy,
- b) dbanie o innych, tj. zdolność empatycznego dostrzegania, nazywania i wspierania realizacji potrzeb innych osób i zbiorowości; kompetencja ta obejmuje rozpoznawanie i nazywanie potrzeb innych osób, reagowanie na nie w sposób otwarty i życzliwy, budowanie relacji i dbanie o nie, podejmowanie działań na rzecz dobra wspólnego oraz dbanie o otoczenie;

3) kompetencje osobiste, w tym:

- a) kierowanie sobą, tj. zdolność świadomego podejmowania działań mających na celu samodoskonalenie, realizację aspiracji, systematyczne poszerzanie wiedzy i umiejętności; kompetencja ta obejmuje rozwój i uczenie się, rozwijanie samodzielności i wytrwałości, podejmowanie autorefleksji i wyciąganie wniosków oraz wzmacnianie własnej motywacji,
- b) dbanie o siebie, tj. zdolność rozpoznawania i zaspokajania własnych potrzeb fizycznych, emocjonalnych i psychicznych, z poszanowaniem innych; kompetencja ta obejmuje troskę o zdrowie i dobre samopoczucie, rozpoznawanie, nazywanie i wyrażanie emocji, odporność psychiczną oraz wyznaczanie bezpiecznych granic w relacjach z innymi.

Nauczyciele przez planowanie działań dydaktycznych oraz szkoła przez realizację programu wychowawczo-profilaktycznego organizują sytuacje edukacyjne umożliwiające uczniom osiągnięcie do zakończenia procesu uczenia się w liceum ogólnokształcącym i technikum następujących wymagań w zakresie kompetencji przekrojowych:

1. Rozwiązywanie problemów:

- 1) w zakresie analizy problemu uczeń:
 - a) rozpoznaje i analizuje problem: jego kontekst, przyczyny i istotę,
 - b) w analizie problemu łączy wiedzę z różnych dziedzin;
- 2) w zakresie identyfikowania rozwiązań i ich oceny uczeń:
 - a) samodzielnie poszukuje możliwych sposobów rozwiązania problemu, łączy umiejętności z różnych dziedzin,
 - b) stosując różne kryteria, analizuje możliwe rozwiązania i wybiera najlepsze z nich;
- 3) w zakresie zastosowania wybranego rozwiązania uczeń:
 - a) przygotowuje strategię rozwiązania problemu,
 - b) konsekwentnie realizuje zaplanowane działania,
 - c) uzasadnia poprawność rozwiązania;
- 4) w zakresie reagowania na zmiany uczeń:
 - a) w razie potrzeby koryguje plan działania,
 - b) sprawdza, czy działania nie mają negatywnego wpływu na innych,
 - c) ocenia, czy problem został rozwiązany w satysfakcjonujący sposób.

2. Krytyczne myślenie:

- 1) w zakresie gromadzenia, analizy i syntezy informacji uczeń:
 - a) samodzielnie wyszukuje informacje w różnych źródłach,
 - b) analizuje informacje i syntetyzuje je, rozpoznaje powiązania między nimi,
 - c) analizuje aktualność, spójność i niesprzeczność tekstów zawierających poznawane informacje;
- 2) w zakresie wnioskowania i wykorzystywania informacji uczeń:
 - a) formułuje i porządkuje wnioski w odpowiedzi na pytania badawcze i hipotezy,

- b) uzasadnia przyjęte stanowisko, odwołując się do różnych dziedzin wiedzy,
 - c) w odpowiedzi na sądy krytyczne poszukuje nowych argumentów lub modyfikuje swoje stanowisko,
 - d) wykorzystuje uzyskaną wiedzę do analizy swoich przekonań i poglądów;
- 3) w zakresie rozpoznawania manipulacji uczniów:
- a) krytycznie analizuje źródła informacji, stosując różne kryteria,
 - b) charakteryzuje sposoby oddziaływania emocjonalnego, rozwiązania językowe i logiczne służące wpływaniu na odbiorcę,
 - c) rozpoznaje manipulację, opisuje zastosowaną technikę wpływania na odbiorcę.

3. Kreatywne myślenie:

- 1) w zakresie rozwijania własnej ciekawości uczniów:
- a) dostrzega różnorodność podejść i interpretacji,
 - b) stawia nieoczywiste pytania, poszukuje niestandardowych odpowiedzi,
 - c) rozwija zainteresowania związane z nauką w szkole i z pasjami pozaszkolnymi;
- 2) w zakresie myślenia abstrakcyjnego uczniów:
- a) stosuje różnorodne pojęcia abstrakcyjne w komunikacji ustnej i pisemnej,
 - b) tworzy modele, schematy i inne abstrakcyjne reprezentacje wyjaśniające rezultaty swoich poszukiwań naukowych, artystycznych i innych;
- 3) w zakresie kreowania pomysłów uczniów:
- a) tworzy różnorodne, oryginalne i wartościowe pomysły,
 - b) tworzy projekty rozwiązań, sprawdza ich skuteczność;
- 4) w zakresie udoskonalania pomysłów uczniów:
- a) korzysta z osiągnięć w wybranych dziedzinach wiedzy, dąży do ich oryginalnego rozwinięcia i ulepszenia,

- b) modyfikuje pomysły, korzystając z informacji zwrotnej i własnych doświadczeń;
- 5) w zakresie wytrwałości twórczej uczniów:
 - a) utrzymuje zaangażowanie w realizację pomysłów, krytyczne opinie traktuje jako czynnik korygujący, a nie demotywujący,
 - b) wykorzystuje błędy i niepowodzenia jako etap w procesie samorozwoju.

4. Współpraca:

- 1) w zakresie budowania relacji wokół celów uczniów:
 - a) okazuje zaufanie innym, inicjuje współpracę, proponuje zadania, priorytety i metody działania,
 - b) terminowo i rzetelnie realizuje powierzone mu zadania,
 - c) dzieli się wiedzą i doświadczeniem, w razie potrzeby poszukuje pomocy innych;
- 2) w zakresie efektywnej komunikacji uczniów:
 - a) wyraża poglądy jasno, logicznie i w sposób dostosowany do sytuacji,
 - b) stosuje techniki aktywnego słuchania i parafrazy, także w sytuacjach różnicy zdań,
 - c) dba o wzajemny szacunek, bezpieczeństwo emocjonalne oraz możliwość wyrażania opinii przez wszystkich członków zespołu;
- 3) w zakresie przyjmowania roli dostosowanej do sytuacji uczniów:
 - a) rozpoznaje role (formalne i nieformalne), relacje i nastroje występujące w grupie,
 - b) motywuje zespół do współdziałania,
 - c) działa dla dobra zespołu i realizacji jego celów,
 - d) w zależności od sytuacji przyjmuje różne role w grupie;
- 4) w zakresie wspólnego podejmowania decyzji uczniów:

- a) wykorzystuje różne metody podejmowania decyzji w grupie, dostosowując je do sytuacji,
 - b) szanuje głos członków zespołu i jego decyzje, wspiera ich realizację;
- 5) w zakresie harmonizowania współpracy uczniów:
- a) dba o pozytywną atmosferę pracy w grupie,
 - b) zauważa trudności w pracy zespołu, identyfikuje ich źródła, stosuje metody rozwiązywania konfliktów,
 - c) stosuje podstawowe techniki mediacyjne.

5. Dbanie o innych:

- 1) w zakresie rozpoznawania i nazywania potrzeb innych uczniów:
 - a) rozpoznaje i nazywa złożone i ambiwalentne emocje oraz kryjące się za nimi potrzeby innych osób,
 - b) analizuje rolę emocji w funkcjonowaniu jednostek i grup,
 - c) rozpoznaje czynniki kształtujące tożsamości (indywidualne, społeczne, etniczne);
- 2) w zakresie reagowania na potrzeby innych uczniów:
 - a) udziela adekwatnego wsparcia innym osobom i grupom w różnych sytuacjach,
 - b) dostosowuje sposób pomagania do typu relacji,
 - c) rozpoznaje sytuacje, w których niezbędna jest profesjonalna pomoc;
- 3) w zakresie budowania relacji i dbania o nie uczniów:
 - a) tworzy i rozwija relacje rówieśnicze, rodzinne, społeczne i zawodowe,
 - b) przestrzega norm społecznych i wskazuje ich pochodzenie,
 - c) charakteryzuje konsekwencje łamania norm społecznych;
- 4) w zakresie podejmowania działań na rzecz dobra wspólnego uczniów:
 - a) określa swój wpływ na sytuację innych osób i współodpowiedzialność za dobro wspólne,

- b) rozpoznaje sytuacje, w których dbanie o innych może być szkodliwe dla jednej lub obu stron relacji,
 - c) określa potencjalne działania na rzecz dobra wspólnego wynikające z jego możliwości i zainteresowań;
- 5) w zakresie dbania o otoczenie uczeń:
- a) określa własne możliwości w zakresie oddziaływania na środowisko społeczne i środowisko przyrodnicze,
 - b) zajmuje stanowisko w dyskusji na temat negatywnego wpływu człowieka na środowisko przyrodnicze.

6. Kierowanie sobą:

- 1) w zakresie rozwoju i uczenia się uczeń:
- a) wyznacza cele dalszego rozwoju i uczenia się, uwzględniając własne zasoby oraz czynniki wpływające na powodzenie w życiu osobistym, społecznym i zawodowym,
 - b) stosuje strategie uczenia się pozwalające samodzielnie zdobywać wiedzę i doskonalić umiejętności,
 - c) korzysta ze wsparcia innych w budowaniu swojej drogi zawodowej;
- 2) w zakresie rozwijania samodzielności i wytrwałości uczeń:
- a) podejmuje samodzielną pracę nad zagadnieniami, które wiążą się z osobistą pasją, ścieżką uczenia się lub planowanym zawodem,
 - b) konsekwentnie realizuje cele rozwoju i uczenia się, systematycznie ocenia swoje postępy;
- 3) w zakresie autorefleksji i wyciągania wniosków uczeń:
- a) rozpoznaje i ocenia własne kompetencje,
 - b) wskazuje, które własne kompetencje może wykorzystać w życiu osobistym, społecznym i zawodowym,
 - c) dokumentuje wyniki swojego uczenia się w edukacji formalnej i poza nią;
- 4) w zakresie wzmacniania motywacji uczeń:

- a) rozpoznaje wewnętrzne i zewnętrzne źródła motywacji oraz wykorzystuje je w działaniu,
- b) wykorzystuje informację zwrotną i udziela informacji zwrotnej innym.

7. Dbanie o siebie:

- 1) w zakresie troski o zdrowie i dobre samopoczucie uczeń:
 - a) analizuje informacje z różnych źródeł dotyczące zdrowia i dbania o nie,
 - b) świadomie równoważy zaangażowanie społeczne i zawodowe z troską o własne zdrowie i dobre samopoczucie,
 - c) planuje swoje aktywności, rozpoznaje sygnały przeciążenia i zachowania autodestrukcyjne;
- 2) w zakresie rozpoznawania, nazywania i wyrażania emocji uczeń:
 - a) rozpoznaje i analizuje własne emocje towarzyszące podejmowaniu nowych ról w odpowiedzi na zmieniające się konteksty (osobiste, społeczne, zawodowe),
 - b) analizuje własne reakcje emocjonalne w różnych sytuacjach, aby lepiej zrozumieć ich źródła i efektywniej zarządzać emocjami,
 - c) wskazuje instytucje oferujące wsparcie w zakresie zdrowia fizycznego i psychicznego oraz rozwoju zawodowego,
 - d) korzysta z sieci wsparcia (np. rówieśnicy, wychowawcy, specjaliści);
- 3) w zakresie odporności psychicznej uczeń:
 - a) stosuje strategie regulacji emocji oraz radzenia sobie ze stresem i lękiem,
 - b) przestrzega zasad higieny cyfrowej;
- 4) w zakresie wyznaczania bezpiecznych granic w relacjach z innymi uczeń:
 - a) rozpoznaje sytuacje, w których naruszane są jego prawa lub granice, i reaguje na nie w sposób dostosowany do kontekstu,
 - b) analizuje dynamikę różnych typów relacji, w tym wpływ szacunku, empatii, władzy i przymusu na nawiązywanie i utrzymywanie relacji,

- c) analizuje wpływ komunikowania własnych potrzeb i wyborów na rozwój różnorodnych relacji,
- d) rozpoznaje zjawiska takie jak dyskryminacja, mobbing, wyzysk, dehumanizacja pracy oraz stosuje strategie i narzędzia przeciwstawiania się im.

IV. Wzmacnianie sprawczości

Sprawczość to podejmowanie autonomicznych działań mających pozytywny wpływ na osobę, która je podejmuje, i inne osoby (otoczenie) oraz branie za te działania odpowiedzialności. Sprawczość jest warunkiem przejścia od zdolności do faktycznej aktywności przez autonomiczne formułowanie celów i podejmowanie działań konstruktywnie wpływających na jednostkę i jej otoczenie. Sprawczość obejmuje także aktywność ucznia w procesie uczenia się.

W liceum ogólnokształcącym i technikum sprawczość oznacza podejmowanie działań w sposób coraz bardziej świadomy, we współpracy z innymi oraz samodzielnie. Uczniowie uczą się brania odpowiedzialności za wpływ tych działań na siebie, innych ludzi oraz wspólnoty, w których funkcjonują. Sprawczość w liceum ogólnokształcącym i technikum obejmuje umiejętność formułowania i wytrwałej realizacji długoterminowych celów osobistych, w tym edukacyjnych i zawodowych, podejmowania decyzji w warunkach rosnącej złożoności oraz podejmowania refleksji nad swoim działaniem.

Ze sprawczością powiązane są:

- 1) poczucie przynależności do wspólnoty, czyli przekonanie jednostki, że jest częścią grupy, która ją akceptuje, potrzebuje jej i docenia ją oraz do której ta osoba może wnieść twórczy wkład;
- 2) nastawienie na rozwój, czyli przekonanie, że zdolności podlegają zmianom i mogą się rozwijać dzięki zaangażowaniu, wysiłkowi i wytrwałości;
- 3) przekonanie o własnej skuteczności, czyli przekonanie o swojej zdolności do wykonywania określonych zadań i osiągnięcia celów, także w niekorzystnych okolicznościach;

- 4) samoregulacja, czyli zdolność przekładania myśli na działania zmierzające do realizacji określonych celów i świadomego kierowania swoją aktywnością.

Tworzenie warunków do wzmacniania sprawczości uczniów jest wspólnym zadaniem wszystkich nauczycieli. To proces ciągły, realizowany przez cały okres nauki w szkole, w ramach wszystkich przedmiotów i międzyprzedmiotowo oraz w działalności wychowawczej.

Uczniowie rozwijają swoją sprawczość w procesie uczenia się w liceum ogólnokształcącym i technikum przez:

- 1) planowanie własnego uczenia się, wyznaczanie celów osobistych, w tym edukacyjnych i zawodowych, oraz podejmowanie decyzji dotyczących sposobów ich realizacji;
- 2) wykorzystywanie wiedzy i umiejętności zdobywanych w szkole do rozwiązywania złożonych problemów życia codziennego oraz podejmowania działań w różnych sytuacjach społecznych;
- 3) indywidualne lub grupowe prowadzenie badań, obserwacji, eksperymentów i innych działań poznawczych wymagających odpowiedzialności za ich przebieg i wyniki;
- 4) prezentowanie efektów własnej pracy, argumentowanie swoich stanowisk oraz udział w dyskusjach;
- 5) dzielenie się wiedzą i doświadczeniem oraz angażowanie się w uczenie się we współpracy z innymi;
- 6) podejmowanie i realizację indywidualnych lub grupowych projektów edukacyjnych, w tym społecznych i zawodowych;
- 7) dokonywanie samooceny, korzystanie z informacji zwrotnej oraz wykorzystywanie jej do planowania dalszego rozwoju;
- 8) samodzielne poszukiwanie i pogłębianie wiedzy oraz rozwijanie umiejętności w obszarach zgodnych z własnymi zainteresowaniami i planami na przyszłość;
- 9) rozwijanie zainteresowań oraz podejmowanie inicjatyw sprzyjających własnemu rozwojowi osobistemu, społecznemu i zawodowemu.

Rozwijanie sprawczości uczniów w obszarze działalności wychowawczej odbywa się w szczególności przez stwarzanie uczniom możliwości:

- 1) wyznaczania i realizowania indywidualnych celów rozwojowych oraz refleksji nad własnym rozwojem;
- 2) działania w samorządzie uczniowskim na poziomie klasy i szkoły;
- 3) angażowania się w wolontariat oraz inne działania na rzecz dobra wspólnego i środowiska lokalnego;
- 4) dostrzegania problemów w szkole i poza nią oraz podejmowania działań na rzecz ich rozwiązywania samodzielnie lub we współpracy z innymi;
- 5) udziału w konsultacjach oraz procesach podejmowania decyzji dotyczących funkcjonowania klasy lub szkoły.

W przypadku technikum szczególną rolę w rozwoju sprawczości uczniów odgrywają zajęcia praktyczne oraz kontakt z rzeczywistym środowiskiem pracy. Uczniowie uczą się w nich odpowiedzialności za wykonywane zadania, organizowania własnej pracy, współpracy z innymi oraz podejmowania decyzji w sytuacjach wymagających samodzielności i inicjatywy.

V. Przygotowanie do dokonywania odpowiedzialnych wyborów etycznych

Działalność dydaktyczna, wychowawcza i opiekuńcza szkoły opiera się na następujących wartościach: wolność, odpowiedzialność, wspólnota, szacunek, godność, prawda, dobro, piękno, sprawiedliwość i solidarność.

Szkoła przez działalność wychowawczą przygotowuje uczniów liceum ogólnokształcącego i technikum do odpowiedzialnego, autonomicznego i refleksyjnego dokonywania wyborów etycznych w życiu osobistym, społecznym i zawodowym. Realizacja tego zadania należy do wszystkich nauczycieli.

Przygotowanie do dokonywania wyborów etycznych w liceum ogólnokształcącym i technikum obejmuje:

- 1) rozpoznawanie i analizowanie sytuacji wymagających osądu etycznego; identyfikowanie i nazywanie wartości i norm obecnych w życiu społecznym oraz dostrzeganie możliwych konfliktów między nimi;
- 2) formułowanie i uzasadnianie własnego stanowiska, w odwołaniu do przyjętego systemu wartości i z poszanowaniem godności osoby ludzkiej;
- 3) rozważanie konsekwencji swoich decyzji, przy uwzględnieniu ich wpływu na siebie, innych ludzi oraz dobro wspólne; podejmowanie decyzji i branie odpowiedzialności za ich skutki;
- 4) rozwijanie zdolności do samodzielnego osądu etycznego, nieuleganie bezrefleksyjnie presji grupy, opinii większości ani autorytetu oraz zachowanie integralności własnych przekonań;
- 5) prowadzenie dialogu w sytuacjach spornych, w poszanowaniu odmienności poglądów i poszukiwaniu rozwiązań opartych na wzajemnym szacunku i odpowiedzialności;
- 6) stosowanie zasad etycznych w praktyce, w szczególności w życiu osobistym (rodzinie, relacjach rówieśniczych), społecznym i zawodowym, zarówno w bezpośrednich interakcjach, jak i w środowisku cyfrowym.

VI. Przygotowanie do podejmowania świadomych decyzji dotyczących dalszego uczenia się i drogi zawodowej

Kształcenie ogólne w liceum ogólnokształcącym i technikum przygotowuje uczniów do podejmowania świadomych decyzji edukacyjnych i zawodowych oraz funkcjonowania na rynku pracy. Uczniowie w szczególności poznają:

- 1) znaczenie uczenia się przez całe życie dla rozwoju osobistego, społecznego i zawodowego;
- 2) wpływ zmian społecznych, gospodarczych i technologicznych na rynek pracy i zapotrzebowanie na kompetencje;
- 3) możliwości uzyskiwania, uzupełniania i poszerzania kompetencji i kwalifikacji w edukacji formalnej i pozaformalnej oraz przez nieformalne uczenie się;

- 4) specyfikę zawodów oraz warunki wykonywania pracy na różnych stanowiskach;
- 5) narzędzia pozwalające zaprezentować swoje doświadczenia i kompetencje zgodnie z wymaganiami rynku pracy.

W liceum ogólnokształcącym i technikum uczniowie, dzięki współpracy szkoły z rodzicami, instytucjami rynku pracy, uczelniami oraz pracodawcami, zdobywają wiedzę o krajowym, regionalnym i lokalnym rynku pracy. Poznają warunki zatrudnienia w przedsiębiorstwach, w szczególności przez wizyty zawodoznawcze.

Liceum ogólnokształcące i technikum zapewniają uczniom warunki do rozwijania zainteresowań i aspiracji, odkrywania sposobów wykorzystywania wiedzy i umiejętności przedmiotowych w przyszłej działalności zawodowej, a także do gromadzenia doświadczeń sprzyjających poznawaniu własnych predyspozycji i kompetencji.

Przygotowanie uczniów do analizowania dostępnych możliwości edukacyjnych i zawodowych jest wspólnym zadaniem wszystkich nauczycieli.

Działalność dydaktyczna i wychowawcza szkoły jest określona przez:

- 1) szkolny zestaw programów nauczania;
- 2) program wychowawczo-profilaktyczny szkoły.

VII. Zadania wychowawczo-profilaktyczne szkoły

Działalność wychowawczo-profilaktyczna liceum ogólnokształcącego i technikum stanowi integralny element kształcenia ogólnego, a jej celem jest wspieranie wszechstronnego rozwoju ucznia przez wprowadzanie go w świat wartości, rozwijanie kompetencji osobistych i społecznych oraz wzmacnianie sprawczości i odpowiedzialności za własny rozwój oraz dobro wspólne. Szkoła realizuje ten cel przez powierzanie uczniom zadań wymagających inicjatywy, refleksji nad własnym działaniem oraz budowanie wspólnoty szkolnej opartej na zaufaniu i współodpowiedzialności.

Działalność wychowawczo-profilaktyczna przenika wszystkie obszary funkcjonowania szkoły, w tym proces dydaktyczny, relacje społeczne, organizację życia szkolnego oraz współpracę ze środowiskiem lokalnym. Obejmuje działania wychowawcze i profilaktyczne realizowane w sposób spójny i długofalowy przez wszystkich nauczycieli i pracowników szkoły.

Profilaktyka w liceum ogólnokształcącym i technikum koncentruje się przede wszystkim na tworzeniu bezpiecznego i wspierającego środowiska rozwoju dla wszystkich uczniów.

Istotą profilaktyki jest wzmacnianie zasobów ucznia koniecznych do zapobiegania trudnościom i radzenia sobie z nimi przez rozwijanie odporności psychicznej oraz kompetencji osobistych i społecznych.

Działania profilaktyczne obejmują także rozwijanie świadomości zagrożeń społecznych i rozwojowych oraz zapobieganie zachowaniom ryzykownym, a także wczesne rozpoznawanie trudności i udzielanie uczniom adekwatnego wsparcia we współpracy ze specjalistami i instytucjami wspierającymi rozwój uczniów.

Wychowanie w liceum ogólnokształcącym i technikum koncentruje się na:

- 1) wspieraniu ucznia w kształtowaniu systemu wartości;
- 2) rozwijaniu kompetencji osobistych i społecznych;
- 3) wzmacnianiu sprawczości.

Wychowanie sprzyja budowaniu odpowiedzialności ucznia za własny rozwój i dobro wspólne. Jego istotą jest towarzyszenie uczniowi w procesie dojrzewania do autonomii przez rozwijanie refleksyjności, umiejętności podejmowania odpowiedzialnych decyzji oraz współpracy z innymi. Działania wychowawcze sprzyjają stopniowemu przechodzeniu od przestrzegania norm pod wpływem zewnętrznym do ich świadomego i odpowiedzialnego stosowania i przyjmowania, a także wspierają uczniów w rozpoznawaniu własnych możliwości, planowaniu dalszego uczenia się i drogi zawodowej oraz aktywnym uczestnictwie w życiu wspólnoty szkolnej i społecznej.

Istotnym wymiarem wychowania jest kształtowanie postaw obywatelskich i patriotycznych rozumianych jako świadoma troska o dobro Rzeczypospolitej Polskiej, szacunek dla jej dziedzictwa oraz gotowość do odpowiedzialnego współtworzenia ładu społecznego w duchu otwartości i dialogu.

W procesie wychowania wsparcie nauczycieli i wychowawców ma charakter towarzyszący i doradczy, sprzyjający autonomii ucznia oraz poszanowaniu jego praw i godności. Uczniowie są wspierani przez nauczyciela wychowawcę w rozpoznawaniu mocnych stron i obszarów rozwoju, a na tej podstawie – w stawianiu indywidualnych celów rozwojowych

oraz budowaniu realistycznych planów działania, monitorowaniu ich realizacji oraz refleksji nad własnymi doświadczeniami.

Szkoła dba o spójność oddziaływań wychowawczych nauczycieli i pracowników szkoły i tworzy warunki do ich współdziałania w realizacji celów wychowawczo-profilaktycznych, zapewniając uczniom konsekwentne, długofalowe i oparte na wspólnych wartościach wsparcie.

W trakcie zajęć z wychowawcą nauczyciel uwzględnia w szczególności następujące zagadnienia:

- 1) kształtowanie samoświadomości, w tym refleksji nad tożsamością i przekonaniami;
- 2) pogłębianie refleksji etycznej, kształtowanie systemu wartości i światopoglądu oraz przygotowanie do dokonywania wyborów etycznych;
- 3) rozwijanie kompetencji osobistych, w szczególności dbania o siebie i kierowania sobą;
- 4) rozwijanie kompetencji społecznych, w szczególności współpracy i dbania o innych;
- 5) nawiązywanie i podtrzymywanie relacji interpersonalnych;
- 6) przygotowanie do odpowiedzialnego pełnienia ról rodzinnych, społecznych i zawodowych;
- 7) kształtowanie postawy szacunku wobec różnorodności oraz przygotowanie do funkcjonowania w zróżnicowanym społeczeństwie;
- 8) rozwijanie postaw obywatelskich, w tym gotowości do aktywnego uczestnictwa w życiu wspólnoty szkolnej, lokalnej, narodowej, europejskiej i globalnej;
- 9) przygotowanie do planowania dalszego uczenia się i drogi zawodowej, funkcjonowania na zmieniającym się rynku pracy oraz uczenia się przez całe życie;
- 10) rozwijanie krytycznego myślenia, w tym analizy informacji, rozpoznawania manipulacji i dezinformacji oraz odpowiedzialnego korzystania z mediów i technologii cyfrowych;
- 11) rozpoznawanie zachowań ryzykownych, w tym w przestrzeni cyfrowej, oraz kształtowanie umiejętności podejmowania świadomych i odpowiedzialnych decyzji;

- 12) bezpieczne zachowanie się w sytuacjach zagrożeń występujących w czasie pokoju i w czasie wojny;
- 13) udzielanie pierwszej pomocy.

VIII. Warunki i sposób realizacji

Realizacja ogólnych celów kształcenia i wychowania oraz treści nauczania – wymagań szczegółowych dotyczących wiedzy i umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w liceum ogólnokształcącym i technikum wymaga uwzględnienia w procesie kształcenia i wychowania poniższych warunków i priorytetów:

- 1) wszechstronny rozwój – doświadczenie szkolne powinno wspierać harmonijny rozwój każdego ucznia w sferze poznawczej, społecznej, emocjonalnej, etycznej i fizycznej, z uwzględnieniem kształtowania tożsamości, autonomii oraz odpowiedzialności za własne decyzje dotyczące dalszego uczenia się i drogi zawodowej;
- 2) podmiotowość i samodzielność w uczeniu się – uczniowie współuczestniczą w planowaniu procesu uczenia się, rozwijają umiejętność samokształcenia i refleksji nad własnym rozwojem; priorytetem jest stymulowanie aktywności poznawczej uczniów oraz zachęcanie ich do przejmowania odpowiedzialności za własny proces uczenia się;
- 3) wychowanie ku wartościom i odpowiedzialności – wychowanie pozostaje równorzędnym elementem pracy szkoły i zadaniem wszystkich nauczycieli; obejmuje pogłębianie refleksji etycznej i przygotowanie do dokonywania odpowiedzialnych wyborów etycznych w trosce o siebie, innych oraz wspólnotę;
- 4) dobrostan i odporność psychiczna – szkoła tworzy warunki sprzyjające dobrostanowi psychofizycznemu uczniów i wspiera rozwój ich odporności psychicznej;
- 5) edukacja włączająca i zindywidualizowane wsparcie – szkoła uwzględnia zróżnicowane potrzeby rozwojowe i edukacyjne uczniów, wspiera ich potencjał oraz przygotowuje do funkcjonowania w zróżnicowanym społeczeństwie;
- 6) różnorodne metody nauczania i oceniania – proces kształcenia opiera się na zróżnicowanych metodach, formach i środkach dydaktycznych budujących wiedzę, rozwijających kompetencje i sprawczość; nauczyciel, korzystając ze swojej

autonomii, dobiera metody nauczania i oceniania zgodnie z aktualną wiedzą naukową;

- 7) wykorzystanie wiedzy – szkoła stwarza warunki do praktycznego zastosowania wiedzy i umiejętności przedmiotowych poza szkołą oraz do ich aktualizacji w związku ze stałym rozwojem nauki;
- 8) specjalizacja i rozwój zainteresowań – szkoła stwarza uczniom warunki do rozwijania własnych zainteresowań i umiejętności w dziedzinach wiedzy, z którymi uczniowie wiążą swoją edukacyjną i zawodową przyszłość; jednocześnie dba o zachowanie możliwości zmiany ścieżki edukacyjnej do zakończenia pierwszego roku nauki;
- 9) współpraca ze środowiskiem zewnętrznym – szkoła wykorzystuje potencjał środowiska zewnętrznego jako naturalnego kontekstu procesu uczenia się i współpracuje z instytucjami wspierającymi rozwój uczniów;
- 10) wsparcie orientacji zawodowej i kształcenia w zawodach – kształcenie ogólne przygotowuje uczniów do dokonywania świadomych decyzji dotyczących drogi zawodowej oraz wspiera kształcenie w zawodach w technikum.

IX. Lista przedmiotów

Kształcenie ogólne w liceum ogólnokształcącym i technikum obejmuje następujące przedmioty:

- 1) język polski;
- 2) matematyka;
- 3) język obcy nowożytny;
- 4) język łaciński;
- 5) historia;
- 6) edukacja obywatelska;
- 7) biznes i zarządzanie;
- 8) geografia;
- 9) biologia;

- 10) chemia;
- 11) fizyka;
- 12) informatyka;
- 13) wychowanie fizyczne;
- 14) edukacja dla bezpieczeństwa;
- 15) edukacja zdrowotna;
- 16) historia muzyki;
- 17) historia tańca;
- 18) historia sztuki;
- 19) język łaciński i kultura antyczna;
- 20) filozofia;
- 21) etyka;
- 22) język mniejszości narodowej lub etnicznej;
- 23) język regionalny – język kaszubski;

oraz przedmioty do wyboru dyrektora szkoły:

- 1) sztuki wizualne;
- 2) muzyka;
- 3) język łaciński i kultura antyczna;
- 4) filozofia;
- 5) wiedza o mediach;
- 6) historia sztuki;
- 7) wstęp do rozumowań matematycznych;
- 8) matematyka wyższa;
- 9) analiza i modelowanie danych;
- 10) astronomia;

- 11) technologie przełomowe;
- 12) bezzałogowe statki powietrzne.

Opis wymagań szczegółowych odnoszących się do wiedzy i umiejętności zdobytych przez ucznia liceum ogólnokształcącego i technikum jest przedstawiony w języku efektów uczenia się zgodnie z Polską Ramą Kwalifikacji, o której mowa w ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 1606).

W przypadku części przedmiotów podstawa programowa kształcenia ogólnego obejmuje także wymagania do wyboru nauczyciela.